

Statens arbete inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, 2023

Redovisning av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen
(Ku2022/01857, Ku2022/01893)

Statens arbete inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, 2023

Redovisning av uppdrag att samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (Ku2022/01857, Ku2022/01893)

Innehållsförteckning

Statens arbete inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, 2023.....	1
Sammanfattning	4
Beskrivning av uppdraget och rapporteringen	5
Om den samlade rapporteringen	5
Rapportens disposition.....	6
1. Mer kunskap, utbildning och forskning	7
Barnombudsmannen ska höja barns kunskaper om rasism	7
Diskrimineringsombudsmannen ska utbilda civilsamhället om diskriminering ..	8
Forum för levande historia ska fortbilda personal i offentlig sektor, inklusive skolan, om rasism.....	10
Forum för levande historia: Kunskapshöjande insatser om antisemitism	17
Forum för levande historia: Kartläggning av kunskap om antiziganism i grundskolan och gymnasiet	18
Forum för levande historia: Kunskapshöjande insatser om olika former av rasism.....	20
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Förebyggande och motverkande av antiziganism mot unga	22
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Förebygga och motverka av rasism mot samer	25
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer	27
Socialstyrelsen: Motverkande av rasism inom hälso- och sjukvården	29
2. Förbättrad samordning och uppföljning	31
Forum för levande historia: Uppdrag att stödja, samordna och följa upp arbetet med den nationella planen <i>Samlad grepp</i>	31
3. Civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog	35
Myndigheten för stöd till trossamfund: Regeringsuppdraget att stärka trossamfundens säkerhet.....	35
4. Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet	37
5. Ett mer aktivt rättsväsende.....	38
Brottsoffermyndigheten: Information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv	38
Polismyndigheten: Hatbrott och andra brott som hotar demokratin	40
6. Samlad bedömning av arbetet under 2023 och utvecklingsområden för statens fortsatta arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott..	43
Samlad bedömning av arbetet under 2023	43
Utvecklingsområden som Forum för levande historia har identifierat	43
Utvecklingsområden som andra aktörer har identifierat	48

Bilagor	50
Referenslista	51
Rapporter	51
Regeringsbeslut.....	51
Webbsidor	52

Sammanfattning

I denna rapport redovisar Forum för levande historia sitt uppdrag att samordna och följa upp arbetet inom ramen för regeringens plan *Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. Redovisningen utgår från planens strategiska områden där arbetet 2023 bland annat har gällt följande:

Mer kunskap, utbildning och forskning:

Inom detta område har Barnombudsmannen bland annat utvecklat lektionsmaterial och kompletterat webbplatsen minarattigheter.se med ett nytt tema om rasism, medan Diskrimineringsombudsmannen har utvecklat ett utbildningsmaterial som kan användas vid utbildningar med organisationer inom det civila samhället. Forum för levande historia å sin sida har förstärkt och utvecklat fortbildningar om rasism mot specifika yrkesgrupper och sammanställt aktuell forskning om undervisning och läromedel om urfolk och nationella minoriteter. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har bland annat fokuserat på materialspridning, samverkan och framtagande av lägesbilder och Socialstyrelsen har utvecklat utbildningsmaterialet *Rasism och bemötande i vården*.

Förbättrad samordning och uppföljning:

Forum för levande historia har fortsatt att stödja och samordna arbete med regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott genom att samordna det statliga myndighetsnätverket på området. Under 2023 har det statliga nätverket mot rasism vuxit och samlar nu över 100 myndigheter.

Civila samhället – ökat stöd och fördjupad dialog:

Myndigheten för stöd till trossamfunds arbete har under 2023 bland annat inventerat data från Brottsförebyggande rådet och utarbetat en särskild enkät till trossamfund. Myndigheten har även genomfört tre kunskapshöjande insatser på regional och lokal nivå.

Ett mer aktivt rättsväsende:

Polismyndigheten har bland annat etablerat en strukturerad dialog med grupper som utsätts för hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Myndigheten har också genomfört flera kompetenshöjande insatser på nationell, regional och lokal nivå för att höja förmågan att bekämpa dessa brott. Brottsoffermyndigheten å sin sida har bland annat anordnat en webbsänd temadag och tagit fram en broschyr om islamofobiska hatbrott.

Utifrån detta och annat som redovisas i myndigheternas rapporter bedömer Forum för levande historia att berörda myndigheter under 2023 har stärkt sitt arbete i relation till den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Beskrivning av uppdraget och rapporteringen

Forum för levande historia har i uppdrag att samordna och följa upp arbetet inom ramen för regeringens plan *Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. Planen kallas vanligtvis för *Samlat grepp*¹.

I myndighetens regleringsbrev för 2023 (Ku2022/01857, Ku2022/01893) anges att:

Myndigheten ska samordna och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Myndigheten ska med utgångspunkt i instruktionen erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag till skolans personal och andra relevanta yrkesgrupper. Myndigheten ska i genomförandet av uppdraget samråda med Skolverket, Statskontoret, Uppsala universitet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt Socialstyrelsen.

Denna rapport utgör Forum för levande historias redovisning av uppdraget för år 2023.

Om den samlade rapporteringen

Regeringen har beslutat att ett urval av de myndigheter som ingår i regeringens plan Samlat grepp ska redovisa sina tidsbegränsade uppdrag som ingår i planen till Forum för levande historia. Fler myndigheter ingår i planen, men de har inte fått i uppdrag att skicka sina redovisningar till oss. Deras arbete beskrivs därmed inte i denna rapport.

Forum för levande historia sammanfattar delar av myndigheternas redovisningar i en rapport till regeringen². Myndigheterna får faktagranska de avsnitt som sammanfattar deras respektive arbete.³

Forum för levande historias samordnings- och fortbildningsuppdrag (Ku2022/01857, Ku2022/01893) redovisas mer utförligt än övriga uppdrag, eftersom det endast redovisas i denna rapport.

¹ Hädanefter: regeringens plan Samlat grepp.

² <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/Index?rbId=24366>

³ Myndigheternas fullständiga redovisningar

<https://www.levandehistoria.se/kompetensutveckling/myndigheters-arbete-mot-rasism-hbtqi-fobi-och-hatbrott#myndigheters-uppdrag-och-redovisningar>

Forum för levande historia har erbjudit myndigheterna en mall som stöd för redovisningen. Syftet med mallen är att samla redovisningarna på ett systematiskt sätt. Mallen innehåller rubriker med tillhörande stödfrågor som myndigheterna kan besvara för att redovisa sina respektive tidsbegränsade uppdrag.

Rapportens disposition

Rapporten är disponerad enligt de fem strategiska områden som presenteras i regeringens plan *Samlat grepp*. Dessutom finns det ett kapitel om utvecklingsområden för statens arbete mot rasism, homo-, bi- och transfobi samt hatbrott.

- Mer kunskap, utbildning och forskning
- Förbättrad samordning och uppföljning
- Civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog
- Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet
- Ett mer aktivt rättsväsende
- Utvecklingsområden för statens arbete mot rasism, homo-, bi- och transfobi samt hatbrott

I varje kapitel är de sammanfattade redovisningarna disponerade under två rubriker: *Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse* och *Framtida behov*.

1. Mer kunskap, utbildning och forskning

I regeringens plan *Samlad grepp* slår regeringen fast att skolan är en nyckelinstitution i det långsiktiga främjandet av en värdegrund som utgår ifrån alla människors lika värde.

Regeringen skriver att också andra offentliganställda än de som är verksamma inom skolan behöver ha relevant kunskap om rasism och liknande former av fiendlighet. Även forskning spelar en viktig roll för att belysa rasismen.

Myndigheter med uppdrag inom detta strategiska område är Barnombudsmannen, Diskrimineringsombudsmannen, Forum för levande historia, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Socialstyrelsen.

Barnombudsmannen ska höja barns kunskaper om rasism⁴

Barnombudsmannens regeringsuppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi och rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

I april 2022 gav regeringen Barnombudsmannen (BO) i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om rasism med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter. I uppdraget ingick att vidareutveckla webbplatsen minarattigheter.se med information som stärker kunskapen om rasism och dess uttryck, samt med information om stöd vid barns och ungas utsatthet för rasism.

Det nya innehållet på webbplatsen ska stärka barns och ungas förmåga att själva ta vara på sina rättigheter. Informationen ska utgå från icke-diskrimineringsprincipen i artikel 2 i barnkonventionen och ha ett tydligt rättighetsfokus.

BO:s aktiviteter under 2023:

- BO har kompletterat webbplatsen minarattigheter.se med ett nytt tema om rasism. Innehållet bygger på barns erfarenheter och berättelser som de har berättat för BO i intervjuer. Temat syftar till att öka kunskapen om rasism hos alla barn och att stärka de barn som utsätts för rasism genom att ge dem kunskap om deras

⁴ Regeringsbeslut A2022/00642, Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om rasism riktat till barn och unga.

rättigheter. Materialet belyser situationer där barn upplever kränkningar och diskriminering, till exempel i skolan, på fritiden och online. Genomgående betonas vuxenansvaret och barns rätt att inte utsättas för kränkningar och diskriminering.

- I samarbete med pedagogisk expertis har BO utvecklat ett lektionsmaterial för pedagoger att använda i undervisningen. Materialet ger en helhetsbild av vad rasism är: dess historia, olika uttryck och hur man gemensamt kan motverka det.
- Tillsammans med Statens medieråd har BO producerat ett webinarium om rasism på internet riktat till personer som arbetar med barn och unga. BO bidrog med barns och ungas perspektiv på ämnet.

Framtida behov

BO presenterar inga framtida behov i sin redovisning.

Diskrimineringsombudsmannen ska utbilda civilsamhället om diskriminering⁵

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

I juni 2023 gav regeringen Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering. Syftet är att öka kunskapen om vad som kan utgöra diskriminering och om individens skydd respektive rättigheter inom olika samhällsområden. Insatserna ska riktas till individer och grupper av individer som drabbas av rasism och riskerar att utsättas för diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet, hudfärg, religion eller annan trosuppfattning. Uppdraget ska slutredovisas i mars 2025.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med organisationer inom det civila samhället. DO:s arbete med uppdraget innefattar främst två delar: att ta fram ett adekvat utbildningsmaterial och att bjuda in till och genomföra dialogmöten och utbildningar.

Arbetet är i sin inledningsfas och hitintills har följande aktiviteter genomförts:

- DO har utvecklat ett omfattande utbildningsmaterial som kan användas vid utbildningar med organisationer inom det civila samhället. Materialet omfattar 21

⁵ Regeringsbeslut A2023/00855, Uppdrag att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering.

olika moduler som bland annat behandlar diskrimineringslagens olika samhällsområden, olika former av diskriminering och hur individer kan anmäla diskriminering. Utbildningsmaterialet är tänkt att användas för utbildningar på en grundläggande nivå. Dessutom har DO utvecklat fördjupningsmoduler för att möta upp mer kvalificerade frågeställningar, eftersom kunskapsnivån och behoven kan variera bland organisationer och deras medlemmar.

- DO har identifierat relevanta organisationer inom det civila samhället och inlett dialoger om utbildningsinsatser. De inledande dialogerna har syftat till att identifiera organisationernas behov av och intresse för utbildningsinsatserna. DO har tagit kontakt med paraplyorganisationer på riksnivå, med nationella minoritetsorganisationer samt med trossamfund och etniska och religiösa organisationer som har uttryckt intresse för dialogmöten eller utbildningsinsatser.
- Under februari 2024 inledde DO fördjupande dialogmöten med de organisationer som visat intresse för utbildningsinsatser för att identifiera eventuella specifika önskemål om utbildningens fokus.

Med start i mars 2024 kommer DO att, baserat på resultaten från dialogmötena, genomföra utbildningsinsatser för de organisationer inom det civila samhället som visat intresse. DO har som mål att genomföra utbildningsinsatser för cirka 20 organisationer inom ramen för regeringsuppdraget. Organisationer som deltar i utbildningsinsatserna kommer också att erbjudas ytterligare fördjupande utbildningsinsatser vid ett senare tillfälle inom ramen för myndighetens ordinarie utbildningsinsatser.

Framtida behov

DO bedömer att behovet av och intresset för utbildningsinsatser av detta slag är mycket stort. För att uppnå det önskade resultatet med utbildningsinsatserna krävs dock omfattande förberedelser och uppföljning från både DO och de deltagande organisationerna.

Forum för levande historia ska fortbilda personal i offentlig sektor, inklusive skolan, om rasism⁶

Forum för levande historia har i uppdrag att genomföra fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag inom ramen för den nationella planen *Samlad grepp*. Eftersom detta arbete enbart redovisas här, tar redovisningen mer utrymme i anspråk än de sammanfattningar som presenteras rörande övriga myndigheters arbete. Övriga myndigheters redovisningar finns i sin helhet som bilagor.

Avsnittet inleds med en sammanfattning.

Sammanfattning

Forum för levande historia har under flera år genomfört lärarledda fortbildningsinsatser om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag till skolpersonal och andra yrkesgrupper inom offentlig sektor. Sedan förra redovisningen har 1 111 personer deltagit på olika lärarledda insatser. De självinstruerande webbkurser har haft 4 759 inloggningar. Många fler har dessutom nåtts genom filmer, poddar och digitala klassrumsmaterial.

Forum för levande historia får återkommande signaler om att det finns stor efterfrågan och behov av stöd och kompetensutveckling för både skolpersonal och andra yrkesgrupper när det gäller dessa frågor. Myndigheten utvecklar ständigt insatserna för att försöka möta behoven av både bredd och djup, och har under året exempelvis valt att erbjuda fortbildningar för jurister inom rättsväsendet, polisanställda och yrkesgrupper som når barn och unga utanför skolan. Skolpersonal har erbjudits fördjupningsfortbildningar om antisemitism, islamofobi och rasism mot samer.

Mål

Det huvudsakliga målet för uppdraget är att erbjuda fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism och intolerans i historien och idag till skolpersonal och andra relevanta yrkesgrupper. Internt har uppdraget genomförts i form av två projekt: Utbildning om rasism i skolan (URI Skola), som är riktat till skolans personal, och Utbildning om rasism för andra yrkesgrupper (URI Yrkesgrupper), som är riktat till offentligt anställda.

⁶ Regeringsbeslut Ku2023/00381, Uppdrag inom den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Målet för URI Skola är att med utgångspunkt i olika teman bidra till att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter bland skolans personal. Mer specifikt syftar verksamheten till att erbjuda kompetensutveckling i form av fortbildningar som ger lärare, rektorer, skolledare och övrig skolpersonal teoretisk kunskap och praktiska verktyg i arbetet med att motverka rasism och främja mänskliga rättigheter.

För URI Yrkesgrupper finns det två huvudsakliga mål. Det ena är att fortbildningen för offentliganställda ska bidra till att offentligt anställda bemöter allmänheten på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Det andra är att fortbildningarna ska nå ännu fler anställda i offentlig sektor och på så sätt bidra till att sprida kunskap om arbetet mot rasism i allt fler verksamheter.

Målgrupper

URI Skola: Den huvudsakliga målgruppen för det här projektet är lärare och annan skolpersonal, inklusive rektorer och skolledare.

Inom ramen för arbetet arrangerar Forum för levande historia även en årlig publik konferens i samarbete med Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA). I det sammanhanget är målgrupperna flera och omfattar, vid sidan om lärare, även journalister, politiska beslutsfattare, forskare, samt myndigheter och organisationer som arbetar med att förebygga och motverka rasism och politisk extremism.

Forum för levande historia har under året huvudsakligen nått ut till målgrupperna genom webbplatsen levandehistoria.se och ett nyhetsbrev. Målgrupperna har även nåtts med hjälp av de plattformar som våra samarbetspartners, till exempel SKMA och Skolverket, erbjuder.

URI Yrkesgrupper: Detta projekt vänder sig till andra offentliga verksamheter än skolan, och fokuserar då framför allt på yrkesverksamma i offentlig sektor som jobbar i verksamheter som möter många invånare. Här sammanfaller målgruppen delvis med Forum för levande historias samordningsuppdrag, men i URI-yrkesgruppsarbetet inbegrips även anställda inom kommun och region. En viktig utgångspunkt för att nå målgruppen har varit arbetet inom samordnings- och uppföljningsuppdraget, där så kallade Forumträffar har utgjort ett viktigt verktyg för att nå målgruppen anställda i offentlig sektor. Utöver det har det skett olika riktade insatser för att sprida kännedom om utbildningen för anställda inom kommuner och regioner.

Under året har sammanlagt 12 lärarledda fortbildningstillfällen genomförts, som har haft 610 deltagare. Det har även funnits information om webbkurserna *Kunskap om hbtqi* och *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande* i kanaler som vänder sig till anställda inom

offentlig sektor. Webbkurserna består av utbildningsfilmer, ljuddraman om bemötandesituationer, faktatexter och reflektionsövningar.

Uppdragets genomförande

Det huvudsakliga arbetssättet inom URI Skola respektive URI Yrkesgrupp har varit att erbjuda fortbildningar i syfte att öka målgruppernas kunskaper om rasism och mänskliga rättigheter. Utöver de fortbildningar som arrangerats har det även erbjudits en distanskurs. Slutligen har även en publik konferens om antisemitism arrangerats tillsammans med SKMA i samband med årsdagen av Novemberpogromen och drivit webbsidan *Antisemitism då och nu*, som innehåller undervisningsmaterial för skolan.

Ett strategiskt vägval i planeringen av URI Skola 2023 har varit att erbjuda fortbildningar om flera former av rasism än Forum för levande historia tidigare har gjort. Syftet med att ta upp nya ämnen har varit att kunna stärka målgrupperna inom fler områden vid sidan av det mångåriga kunskaps- och fortbildningsarbete rörande antisemitism, antiziganism, folkmord med mera. Resultatet har varit att Forum för levande historia har hållit utbildningar om exempelvis afrofobi, islamofobi och rasism mot samer. Forum för levande historia har under 2023 erbjudit fyra tematiska fortbildningar om rasism för lärare, samt två tematiska fortbildningar om mänskliga rättigheter för rektorer och skolledare. Utöver detta har vi hållit en distanskurs om att undervisa om rasism för lärare, och en konferens om antisemitism för en bredare målgrupp. Fortbildningarna inom URI Skola förväntas bidra till att lärare och annan skolpersonal får ökad kunskap om olika former av rasism, verktyg för att bemöta rasism på skolan, samt ökad förmåga att arbeta med demokrati-, tolerans- och värdegrundsfrågor i klassrummet.

Ett strategiskt vägval i arbetet med URI Yrkesgrupper har varit att sträva efter att nå fler myndigheter med mer än 2 000 anställda med riktade erbjudanden om fortbildningar. Migrationsverket var en av myndigheterna som tog beslut om att erbjuda samtliga anställda webbkursen *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande*. Under 2023 har Forum för levande historia även anordnat en fördjupningsfortbildning på temat antisemitism och konspirationsteorier. Spridningsinsatserna har under året bestått av fyra så kallade Forumträffar som är en mötesplattform för myndigheter som erbjuder kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Under året har Forum för levande historias fortbildningar också spridits via olika nätverk såsom Jämställdhetsmyndighetens jämställdhetsnätverk, ECCAR-nätverket (The European Coalition of Cities against Racism), MR-dagarna och Institutet för mänskliga rättigheters nätverk.

Samverkan

I projektet URI Skola har Forum för levande historia under 2023 samverkat med Skolverket om utbildningsinsatser för skolpersonal, och i detta fokuserat på fortbildning för rektorer och skolledare. Det har även förekommit samverkan med SKMA kring fortbildningar om antisemitism samt en konferens om antisemitism. Samverkan har skett i form av gemensamma insatser i respektive nätverk, planering av fortbildningsverksamheten och den publika konferensen om antisemitism. I syfte att samordna, synkronisera och maximera myndigheternas arbete riktat till barn och unga har även kontinuerliga avstämningar skett med MUCF. Samverkan med dessa aktörer har bland annat bidragit till att fortbildningsinsatser och konferenser har inbegripit adekvat kompetens från universitetsvärlden, myndigheter och civilsamhälle. Samverkan har även bidragit till att Forum för levande historia på ett effektivt sätt har nått ut till målgrupper som inte finns lika nära med andra – framför allt rektorer och skolledare.

I projektet URI Yrkesgrupper har Forum för levande historia under 2023 fördjupat sin samverkan med de myndigheter som också har uttalade uppdrag i den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Samverkan har framför allt skett inom fortbildningsverksamheten, till exempel med Statskontoret när det gäller utbildningsinsatser för offentliganställda. Ett samverkansavtal med Uppsala universitet finns på plats sedan 2020.

Forum för levande historia har också samverkat med Socialstyrelsen, som har deltagit vid utvecklingen av fortbildningsmaterial för anställda inom vården. Samtal och erfarenhetsutbyte har även förts med MUCF, länsstyrelserna och Institutet för mänskliga rättigheter. Dessutom har det skett medverkan vid SKR:s nätverksmöten för kommuner som ingår i ECCAR. Det håller även på att upprättas specifika samverkansavtal med de offentliga organisationer som bokar fortbildningarna för att tydliggöra premisserna som gäller när Forum för levande historia erbjuder en arbetsplatsförlagd fortbildning.

I flera av dessa kontakter har Forum för levande historia även samverkat kring planeringen av Forumträffarna, där flera av myndigheterna har medverkat. Samverkan syftar över lag till att utbyta idéer och effektivisera kunskapsspridningen. Samverkan har, som nämnt, främst skett med myndigheter som har utpekade uppdrag inom den nationella planen och vår bedömning är att denna samverkan har lett till ökad kunskapsspridning och större genomslag för fortbildningarna. Samverkan har även bidragit till avstämning och synkning av planerade utbildningar.

Resultat

URI Skola: Utifrån utvärderingar från deltagare på fortbildningar och kurser bedömer Forum för levande historia att målet, det vill säga att bidra till att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter, har uppnåtts.

Detta har varit möjligt genom att nå ut till hundratals företrädare för målgrupperna. Totalt har 328 personer deltagit i de sex fortbildningar som under 2023 har erbjudits lärare och annan skolpersonal, inklusive rektorer och skolledare. På den distanskurs för lärare om att undervisa om rasism har 59 personer deltagit. Webbsidan *Antisemitism då och nu* på webbplatsen har haft drygt 50 000 sidvisningar. Slutligen hade konferensen om antisemitism som arrangerades tillsammans med SKMA i november 2023 cirka 120 deltagare.

Detta har också varit möjligt tack vare att målgrupperna, enligt bedömningen och utvärderingarna, har haft god nytta av fortbildningarna. Bland de lärare och andra skolanställda som har deltagit i fortbildningarna uppger drygt 98 procent av de som har besvarat utvärderingarna att fortbildningarna har gett dem nya kunskaper, 65 procent uppger att fortbildningarna har varit "mycket relevanta" för deras yrkesroll, och 91 procent anser att fortbildningarna, i olika utsträckning, har gett dem verktyg för att arbeta mot rasism i skolan.

Bland de rektorer och skolledare som har deltagit i fortbildningarna riktade till denna målgrupp uppger samtliga som har besvarat utvärderingarna att fortbildningarna har gett dem nya kunskaper. Samtliga uppger att fortbildningarna har varit "relevanta" eller "mycket relevanta" för deras yrkesroll, och samtliga anger att fortbildningarna i olika utsträckning har gett dem verktyg för att arbeta med mänskliga rättigheter i skolan. Bland de lärare som har deltagit i distanskursen om att undervisa om rasism uppger samtliga som besvarat utvärderingarna att kursen har gett dem nya kunskaper för att undervisa om rasism, och 80 procent anser att kursen har gett dem nya metoder och verktyg i arbetet.

URI Yrkesgrupper: Fortbildningsarbetet inom ramen för URI Yrkesgrupp har utvecklats under året. Ett exempel på detta är att fler anställda i offentlig sektor har nåtts. Under året har bland annat Migrationsverket var en av myndigheterna som tog beslut om att erbjuda samtliga anställda webbkursen *Kunskap om rasism och likvärdigt bemötande*.

Under året har totalt 674 personer deltagit i de 14 fortbildningar som under 2023 har erbjudits offentligt anställda. Antalet sidvisningar för de båda kurserna uppgår till 2 770, vilket visar hur många gånger någon av kurssidorna har laddats ner.

Ett annat exempel på att verksamheten har utvecklats är att fortbildningsarbetet har kunnat kombineras med en fördjupning i metodfrågor, utifrån det särskilda uppdrag som

Forum för levande historia har utvecklat och spridit metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten (A2022/00643). Det har bland annat lett till att innehållet i utbildningarna har fokuserats på metodologiska aspekter av arbetet mot rasism. Forum för levande historia bedömer att detta i sin tur har bidragit till att kursdeltagarna har fått en bättre förmåga att integrera arbetet mot rasism, andra former av fientlighet och hatbrott i sitt arbete.

Deltagaruppföljningar visar att cirka 86 procent av respondenterna uppskattar fortbildningen som helhet och kommer att tipsa kollegor om fortbildningen. Vidare uppger cirka 80 procent av respondenterna att de tror att fortbildningen kommer att leda till ytterligare aktiviteter på arbetsplatsen.

Utvärderingar visar över lag att nöjdheten är hög med utbildningarnas genomförande och innehåll. Detta kan, utöver rent faktisk nöjdhet, också tänkas vara kopplat till att fortbildningarna för målgruppen offentligt anställda är de enda i statsförvaltningen som fokuserar på rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott och som är öppna och kostnadsfria för just denna målgrupp.

Analys och avslutande kommentarer

URI Skola: En av framgångsfaktorerna i det här projektet fortsätter att vara att Forum för levande historia har arbetat upp ett stort nätverk bland forskare, myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Med hjälp av dessa samarbetspartner kan kompetensutveckling som innehåller både teoretisk och praktisk kunskap om rasism och mänskliga rättigheter erbjudas till lärare, rektorer, skolledare och övrig skolpersonal.

Forum för levande historia bedömer att det även fortsättningsvis finns ett stort behov av kompetensutveckling inom skolan vad gäller frågor om rasism och mänskliga rättigheter, och att det talar för ett fortsatt arbete med ett utbud som är både brett och fördjupat och berör olika former av rasism.

URI Yrkesgrupper: Forum för levande historia har under året utvecklat och förändrat fortbildningsverksamheten för offentliganställda om olika former av rasism och likvärdigt bemötande på flera sätt och utifrån kontinuerliga bedömningar av vilka arbetsplatser som har störst behov av sådana insatser. Utifrån detta har fokus legat på bland annat att förse specifika arbetsplatser med många anställda med längre utbildningar. Dessutom har tydligare premisser för de arbetsplatser som bokar fortbildningar slagit fast. Dessa premisser inbegriper bland annat ett krav på att chefer ska närvara vid fortbildningarna. Vi hoppas, och bedömer redan, att dessa förändringar ytterligare säkerställer att insatserna ger effekter i verksamheterna.

I dialog med målgrupperna, inklusive samordningen av det statliga nätverket mot rasism, framkommer önskemål om metodstöd utöver stöd med sakkunskap. Forum för levande historia bedömer att fortbildningar som är anpassade till den berörda arbetsplatsen ger ökad effekt. Dessa utbildningar fokuserar på det praktiska arbetet mot rasism och hur det bäst införlivas i den ordinarie verksamheten. Myndigheten har också noterat att arbetsplatsförlagda utbildningar som återkommer till samma arbetsplats ger tydligare resultat och ökad effekt.

Ett lämpligt nästa steg för **URI Skola** bedöms vara att utvidga målgruppen till att även omfatta lärarstudenter. Även om det inte är aktuellt med en regelrätt kurs för studenter vore det mycket värdefullt med någon form av uppsökande aktivitet där blivande lärare kan introduceras för Forum för levande historias verksamhet och det undervisnings- och skolmaterial som myndigheten erbjuder. Forum för levande historia bedömer att det vore värdefullt att kartlägga möjligheten till en sådan typ av verksamhet under andra halvan av 2024.

Ett nästa steg för **URI yrkesgrupper** är en långsiktig satsning på fortsatt kvalitetsutvecklings- och målgruppsarbete. För att detta ska vara möjligt krävs ytterligare medel. Med ytterligare medel skulle Forum för levande historia kunna genomföra fler fortbildningar, nå fler offentliganställda och få bredare spridning i landet. I Forum för levande historias strategi för perioden 2024–2028 ingår bland annat ett arbete för att bättre nå dem som i lägre utsträckning än andra deltar i och känner sig inkluderade i demokratin.

Sammantaget ser Forum för levande historia att det finns stora utvecklingsmöjligheter och stor efterfrågan på området, såväl vad gäller generiskt stöd för en ständigt växande grupp, som vad gäller riktade och verksamhetsanpassade fortbildningar och ytterligare stödformer för enskilda offentliga verksamheter. För att kunna tillmötesgå dessa behov föreslås att regeringen, i samband med att arbetet mot rasism ses över, tilldelar Forum för levande historia mer resurser och ger myndigheten ett permanent och samlat uppdrag att erbjuda fortbildning, kunskapshöjande insatser och metodstöd om olika former av rasism och intolerans till skolans personal och andra offentliganställda, se vidare Forum för levande historias budgetunderlag 2025–2027.

Forum för levande historia: Kunskapshöjande insatser om antisemitism⁷

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot antisemitism.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

I juni 2022 fick Forum för levande historia i uppdrag av regeringen att genomföra kunskapshöjande insatser om antisemitism under perioden 2022–2024. Syftet är att öka kunskapen om antisemitismens historia och utveckling, samtida antisemitism och antisemitismens konsekvenser. I uppdraget ingår att se till att en utbildningsinsats på högskolenivå genomförs.

I arbetet med att utveckla en högskolekurs på 7,5 högskolepoäng förde Forum för levande historia förde dialog med Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) och samlade in erfarenheter och synpunkter från Skolverket samt judiska organisationer. Under förberedelsearbetet skrev myndigheten ett samarbetsavtal med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet och en kursplan, litteraturlista och kursguide för högskolekursen *Pedagogiskt arbete mot antisemitism togs fram*. Under våren 2023 marknadsfördes kursen för att rekrytera deltagare.

Högskolekursen genomfördes under hösten 2023. Målet med kursen var att deltagarna skulle få fördjupade kunskaper om antisemitismens historia, idéhistoria, socialpsykologi liksom pedagogiska verktyg för användning i undervisningen. Kursen hade 17 deltagare och kursutvärderingen visar att de bedömer att kursens mål har uppfyllts.

En högskolekurs kan ge viktig och fördjupad till ett begränsat antal personer. Tidigt i processen valde Forum för levande historia därför att bredda insatserna för att nå ut till fler. I dialog med SKMA beslutades att uppdatera det gemensamma webbaserade undervisningsmaterial *Antisemitism – då och nu*. Uppdateringen syftar till att förbättra materialets lärarhandledning, utveckla det innehåll som rör konspirationsteorier och kodord, samt att öka materialets användarvänlighet och tillgänglighet för att nå ut till fler elever. Under 2023 hade materialet närmare 50 500 sidvisningar.

Utöver arbetet med undervisningsmaterialet genomförde Forum för levande historia två ytterligare kunskapshöjande insatser under hösten 2023 i form av en fortbildning och en föreläsning. Fortbildningen *Identifiera och dekonstruera antisemitism i text och bilder*

⁷ Regeringsbeslut A2022/00845, Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism.

erbjöds i samarbete med SKMA, med syftet att ge deltagarna möjlighet att reflektera över sina pedagogiska erfarenheter av undervisning om Förintelsen och antisemitism. Utvärderingen av fortbildningen var genomgående positiv. Föreläsningen om att identifiera antisemitism i skolan genomfördes på Skolportens konferens för religionslärare. Syftet var att stödja religionslärare i att identifiera olika former av antisemitism som kan komma till uttryck i religionsundervisningen samt erbjuda konkreta material och verktyg. Totalt nåddes 175 lärare och annan skolpersonal genom dessa två insatser.

Framtida behov

Forum för levande historia ser i myndighetens verksamhet att lärare och annan skolpersonal har allt mindre tid för kompetensutveckling och att allt fler skolor har svårt att avvara personal för längre utbildningar. Med tanke på den ökande antisemitismen bedömer myndigheten att det är nödvändigt att fortsätta satsa på kunskapshöjande insatser som når så många som möjligt. Forum för levande historia välkomnar att regeringen i 2024 års regleringsbrev för Forum för levande historia slår fast att myndigheten, utöver vad som anges i det ursprungliga uppdraget, även ska arbeta för att nå fler lärare, rektorer och andra relevanta aktörer som spelar en viktig roll i att motverka antisemitism bland unga och barn. Till exempel ses ett behov dels av att utveckla en webbkurs om antisemitism för lärare, dels av resurser för att sprida pedagogiska verktyg för att motverka antisemitism i skolan.

Forum för levande historia: Kartläggning av kunskap om antiziganism i grundskolan och gymnasiet⁸

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot antiziganism.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Under våren 2022 fick Forum för levande historia i uppdrag av regeringen att kartlägga kunskapen om antiziganism i grundskolan och gymnasiet.

I uppdraget ingår att undersöka vilken kunskap elever och lärare har om romers historia i Sverige och om romers utsatthet för antiziganism, samt varifrån elever, lärare och

⁸ Regeringsbeslut KU2022/00923, Uppdrag att kartlägga kunskapen om antiziganism i grundskolan och gymnasiet.

personal inom elevhälsan inhämtar kunskap om romers situation i historien och i nutid. Dessutom ingår det att lämna förslag på insatser om hur kunskapsnivån kan höjas inom skolväsendet för att motverka antiziganism.

Forum för levande historia har utfört uppdraget genom att göra fokusgruppintervjuer med lärare och elevhälsopersonal, samt genom att sammanställa aktuell forskning om undervisning och läromedel om urfolk och nationella minoriteter. En referensgrupp har varit löpande stöd i arbetet, och dialoger om uppdragets genomförande och resultat har förts med Skolverket och Länsstyrelsen Stockholm.

Resultatet av Forum för levande historias kunskapsinhämtning och dialoger pekar mot att:

- Kunskapsnivån om romers historia i Sverige och deras utsatthet för antiziganism är låg bland elever och lärare. Resultatet pekar också mot att antiziganism inte upplevs som ett problem inom skolan. Det finns samtidigt situationer där romska elever känner sig otrygga med att vara öppna med sin identitet som rom, och modersmåls lärare vittnar om att romska elever har känt sig osynliggjorda som nationell minoritet i skolan.
- Tillgången till läromedel om romers historia och deras utsatthet för antiziganism är begränsad. Den insamlade kunskapen visar att romer oftast framställs som offer för statens övergrepp i dessa läromedel, medan information om romers egenmakt, aktörskap och kultur saknas eller kommer i skymundan. Det riskerar att bidra till en bild av romer som främlingar i stället för som nationell minoritet, och försvårar för skolan att följa läroplanen. Det finns därför ett behov av att utveckla läromedel om den nationella minoriteter romer som är anpassade till skolans styrdokument, vilar på vetenskaplig grund och ger fullgott stöd för elever och lärare i undervisningen.
- Det behövs kunskapshöjande insatser i skolan om romers historia och levnadsvillkor i Sverige, både i syfte att utveckla undervisningen och i syfte att förbättra skolmiljön. Innehåll och form för insatserna behöver vara anpassade utifrån syfte och målgrupp. Organisatoriska hinder kan behöva ses över, för att skolan ska kunna förbättra förutsättningarna för att synliggöra och åtgärda eventuella problem med antiziganism i skolmiljön och skapa utrymme för en fortsatt utveckling av undervisningen.

Framtida behov

Forum för levande historia bedömer att det finns behov av insatser som höjer kunskapen om romers historia, kultur, språk och situation i Sverige, respektive stärker förmågan och utvecklar en motivation bland skolpersonal och elever att motverka antiziganism.

Myndighetenssedömningar och förslag har lyfts i samråd med referensgruppen, Skolverket och Länsstyrelsen Stockholm.

Myndigheten lämnar följande förslag på kunskapshöjande insatser som står i samklang med tidigare rapportering respektive Forum för levande historias budgetunderlag för åren 2025–2027:

- Utveckla ett undervisningsmaterial om den nationella minoriteten romers historia, kultur, språk och situation i Sverige, avsett för elever och lärare i klassrummet. Undervisningsmaterialet ska ta hänsyn till resultaten av detta uppdrag och närliggande uppdrag. Det ska också prövas och utvärderas empiriskt i skolmiljö, i ett samarbete mellan forskare, lärare, elever och representanter för den nationella minoriteten romer.
- Genomföra kunskapshöjande insatser för undervisande lärare om hur, och med vilket innehåll, undervisning om den nationella minoriteten romer kan bedrivas för att stärka elevernas kunskap om romers historia och situation, och förmåga och motivation att motverka antiziganism. Även här finns anledning att ta hänsyn till resultaten i både detta uppdrag och närliggande uppdrag.
- Tilldela Forum för levande historia ett fortsatt och förstärkt uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser för att förebygga och motverka antiziganism och andra former av rasism i skolmiljön.

Forum för levande historia: Kunskapshöjande insatser om olika former av rasism⁹

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi respektive rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

I juni 2022 fick Forum för levande historia i uppdrag av regeringen att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism under 2022–2024. I uppdraget ingår att ta fram stödmaterial för lärare om islamofobi och rasism mot samer, samt att

⁹ Regeringsbeslut A2022/00844, Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism.

genomföra fortbildningsinsatser. De kunskapshöjande insatserna ska baseras på svensk och internationell forskning.

Kopplat till uppdraget har Forum för levande historia fört dialog med de aktörer som anges i uppdragsbeskrivningen, samt genomfört dialogmöten och samråd rörande specifika delar av uppdraget. Två referensgrupper har även varit knutna till respektive stödmaterial och löpande kommit med synpunkter under framtagandet av materialen. Under 2023 har följande aktiviteter genomförts:

- **Förstärkning och utveckling av befintliga material och informationstexter**
Forum för levande historia har tagit fram fem nya faktatexter till myndighetens webbplats som rör olika former av rasism. Tillsammans med Natur och Kultur har tillgängliggörandet av webbkursen *Att motverka rasism i förskola och skola* fortsatt. Kursen är gratis för lärare och annan skolpersonal fram till december 2024. Under 2023 har 280 användare gått hela kursen. Kursen har också uppdaterats tillsammans med de två forskare som varit med och tagit fram kursen. Det gjordes för att säkerställa att den överensstämmer med aktuella bestämmelser och riktlinjer för förskolans och skolans arbete mot rasism.
- **Framtagande av stödmaterial om islamofobi och rasism mot samer**
Med hjälp av en enkätundersökning bland lärare och annan skolpersonal och inventering av befintligt material togs ett förslag till upplägg och pedagogiskt ramverk för stödmaterialen fram. Upplägg och ramverk prövades och diskuterades i riktade samtal med andra myndigheter och experter, samt genom enskilda möten med ett antal aktörer i civilsamhället och referensgrupper. Respektive material består av fyra animerade filmer som ska fungera som diskussionsunderlag till stödmaterialen. Till det hör faktaunderlag som tagits fram tillsammans med forskare samt diskussionsfrågor.Handledningsinstruktioner, samt förberett myndighetens webbplats levandehistoria.se har också tagit fram för successiv publicering av materialen under våren 2024.
- **Utveckling av fortbildningskoncept, samt fortbildningsverksamhet**
Under 2023 genomfördes två fortbildningar. Den första fortbildningen hade 49 deltagare och behandlade Sveriges delaktighet i den transatlantiska slavhandeln och slaveriet, samt afrofobi idag. Den andra fortbildningen hade 45 deltagare och handlade om att motverka rasism i förskola och skola. Forum för levande historia har även börjat utveckla ett fortbildningskoncept på temat rasism. Det arbetet fortsätter under 2024.

- **Kommunikation och spridning**

Under hösten genomfördes olika typer av marknadsförings- och spridningsinsatser om Forum för levande historias befintliga material om rasism för såväl skolpersonal som för anställda i offentlig sektor.

Stödmaterialet om islamofobi och rasism mot samer som tagits fram inom ramen för uppdraget kompletterar flera av myndighetens redan befintliga material och verktyg. Under arbetet har potentialen i att utveckla dessa material till en mer omfattande resurs som behandlar fler former av rasism blivit tydlig. Därför finns det planer på att under 2024 skapa liknande material om afrofoxi, antisemitism och antiziganism.

Framtida behov

Forum för levande historia bedömer att det finns en ständig efterfrågan på insatser om rasism och ett behov av ytterligare material, med både bredd och djup, och som passar olika målgrupper. Forum för levande historia föreslår därför i sitt budgetunderlag för åren 2025–2027 att myndigheten ges i permanent och samlat uppdrag att erbjuda fortbildning, kunskapshöjande insatser och metodstöd rörande olika former av rasism för skolans personal och andra offentliganställda. Det skulle göra det möjligt att samla det arbetet i både detta och andra parallella uppdrag till en ännu mer kraftfull helhet.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor: Förebyggande och motverkande av antiziganism mot unga¹⁰

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot antiziganism.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Under våren 2022 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) i uppdrag av regeringen att genomföra insatser som ska bidra till att förebygga och motverka antiziganism mot unga. I arbetet ingår att stärka förutsättningar för unga romer att själva genomföra insatser som kan bidra till ökad synlighet och kunskap om unga

¹⁰ Regeringsbeslut KU2022/01123, Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka antiziganism.

romer och unga romers utsatthet för antiziganism. Uppdraget ska slutredovisas i mars 2025.

I början av uppdraget kontaktade MUCF andra myndigheter, regioner, kommuner och civilsamhällesorganisationer, inklusive romska organisationer, för att få en lägesbild över behov och utmaningar. Lägesbilden visade behov av ökad kunskap om hur antiziganism tar sig uttryck samt om bemötandet av unga romer som utsatts bland annat i skolan och under sin fritid. Lägesbilden visade också behov av samordning och samverkan i frågor som rör unga nationella minoriteter och en långsiktighet i det förebyggande arbetet. Lägesbilden har legat som grund för genomförda insatser.

Under 2023 har följande aktiviteter genomförts:

- MUCF har inlett samverkan med kommuner som sedan tidigare arbetar eller var i uppstartsfasen med romsk inkludering för att utveckla metoder för delaktighet, kunskapshöjning och förebyggande arbete mot rasism på lokal nivå. Myndigheten har fortsatt sin samverkan med Norrköpings kommun och har inlett nya överenskommelser med Skövde kommun och Trollhättans stad. Dessa kommuner har deltagit och delat sina erfarenheter med varandra och med andra kommuner i nätverksträffar kring arbetet med minoritetspolitiska frågor som MUCF bjudit in till.
- MUCF har stöttat samverkan mellan kommuner och romska organisationer där olika insatser genomförts i syfte att stärka unga romers delaktighet. Exempel på metoder och projekt som genomförts på lokal nivå är samråd med gemenskapsbyggande aktiviteter, kunskapshöjande föreläsningar och interaktiva workshoppar. Unga romer har deltagit i planering och genomförande av olika aktiviteter, inklusive en ungdomskonferens och en studieresa till Auschwitz för lära sig mer om romernas historia under Förintelsen.
- MUCF har i samverkan med myndighetens uppdrag att förebygga och motverka rasism mot samer genomfört kunskapshöjande insatser för yrkesverksamma och tjänstepersoner inom kommun, region och civilsamhälle. MUCF har även arrangerat flera panelsamtal med unga representanter från romska och samiska organisationer för att öka kunskap om unga nationella minoriteters levnadsvillkor och inspirera till insatser runt om i landet.
- MUCF har initierat och deltagit i samordning av myndigheters arbete mot rasism mot unga romer och mot nationella minoriteter generellt.

- MUCF har publicerat information på romani chib och andra minoritetsspråk på sin webbplats som beskriver myndighetens uppdrag och hur man begär ut allmän handling.

I utvärderingar har kommunerna uppgett att de ser ett ökat intresse för minoritetsgruppers rättigheter bland de unga romer som deltagit i aktiviteter. De unga har upplevt det stärkande att vara delaktiga i planeringen av aktiviteterna. Utvärderingar av de kunskaphöjande insatserna visar bland annat att panelsamtalen bidragit till ökad kompetens för yrkesgrupper som möter unga och/eller fattar beslut om unga.

Sammantaget bedömer MUCF att de genomförda insatserna har ökat kunskapen om antiziganism och stärkt arbetet med ett bättre bemötande av unga romer i kommunernas och regionernas verksamheter. Myndigheten bedömer också att insatserna lett till ökad samordning och samverkan på nationell, regional och lokal nivå i frågor som rör unga nationella minoriteter och urfolk.

Framtida behov

MUCF ser ett behov av långsiktighet i arbetet mot antiziganism för att skapa en varaktig förändring. MUCF föreslår att:

- MUCF får ett långsiktigt uppdrag att förebygga och motverka antiziganism mot unga romer under återstående tid för Strategin för romsk inkludering, det vill säga fram till 2032, samt att uppdraget får resurser avsatta som motsvarar ambitionen att nå mål i strategin.
- MUCF får ett uppdrag att förebygga och motverka rasism som drabbar övriga unga nationella minoriteter. MUCF har för närvarande särskilda regeringsuppdrag för att motverka antiziganism och rasism mot samer, men saknar uppdrag som berör övriga nationella minoriteter.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Förebygga och motverka av rasism mot samer¹¹

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Under 2022 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag av regeringen att genomföra insatser som ska bidra till att förebygga och motverka rasism mot samer, med ett särskilt fokus på unga. Uppdraget ska slutredovisas i februari 2025.

Inom ramen för uppdraget har MUCF sammanställt en lägesbild över behov och utmaningar i arbetet att förebygga och motverka rasism mot samer. Sammanställningen har gjorts genom konsultationer, samråd och dialoger med samiska aktörer samt kommuner och regioner i Sápmi. Lägesbilden visar bland annat att det finns ett behov av ökad kunskap om samers historia, kultur och rättigheter inom flera samhällsarenor, samt ökad kunskap om hur rasism mot samer yttrar sig. Förbättrat bemötande av unga samer inom bland annat skolan och hälso- och sjukvården framkommer också som viktigt, liksom som behovet av ökad samordning och samverkan i frågor som rör alla unga nationella minoriteter och urfolk. Även den samhällsomvandling (det vill säga de etableringar av företag och industriverksamheter som just nu sker i delar av norra Sverige) och de olika intressen och behov som aktualiserats i samband med detta, lyfts fram som ett orosmoment för ökade motsättningar och rasism.

Med utgångspunkt i lägesbilden har följande aktiviteter påbörjats och genomförts:

- MUCF har skrivit en samverkansöverenskommelse med Glesbygdsmedicinskt centrum, Region Västerbotten genom Nätverket för samisk hälsa för att ta fram ett kunskapshöjande kapitel till en e-utbildning om samisk kulturförståelse i vården. Kapitlet fokuserar på bemötandet av unga samer inom hälso- och sjukvårdens verksamheter.
- MUCF har inlett samverkan med ungdomsförbundet Sáminuorra, för att utveckla metoden Nuoras Nurrii som syftar till att öka kunskapen om samers rättigheter, kultur och utsatthet för rasism bland både elever och skolpersonal. MUCF bedömer att eftersom det i dagsläget finns få utvärderade antirasistiska metoder,

¹¹ Regeringsbeslut KU2022/01123, Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka rasism mot samer.

särskilt sådana som rör rasism mot samer, är en vidareutveckling av Nuoras Nurrii särskilt intressant.

- MUCF har slutit samverkansöverenskommelser med kommuner och kommunnätverk för att utveckla metoder för delaktighet, kunskapshöjning och förebyggande arbete mot rasism på lokal nivå. MUCF har organiserat träffar med kommunerna under året med fokus på kunskapshöjning och erfarenhetsutbyte om samverkan med det civila samhället och vikten av att arbeta med ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv.
- I samverkan med myndighetens regeringsuppdrag att förebygga och motverka antiziganism har MUCF genomfört kunskapshöjande insatser för politiker, beslutsfattare och tjänstepersoner om nationella minoriteters och urfolks rättigheter, rasism och minoritetsstress. Myndigheten har även arrangerat panelsamtal tillsammans med unga samer för att öka förståelsen för deras situation.
- MUCF har initierat och deltagit i samordningen av myndigheters arbete mot rasism mot unga samer och mot nationella minoriteter generellt.
- MUCF har översatt sin årliga elevenkät som följer upp ungdomspolitikens områden i skolan till två samiska språk (nord- och sydsamiska).

MUCF bedömer att de genomförda insatserna har ökat kunskapen om rasism och bemötandet av unga samer i kommunernas och regionernas verksamheter, samt lett till ökad samordning och samverkan på nationell, regional och lokal nivå i frågor som rör unga nationella minoriteter och urfolk. MUCF bedömer att arbetet har bidragit till ökad möjlighet till delaktighet för unga samer i frågor om rasism, hot och hat.

Framtida behov

MUCF ser ett behov av långsiktighet i det förebyggande arbetet mot rasism mot samer för att skapa varaktig förändring. I arbetet behöver ungas och civilsamhällets erfarenheter tas tillvara. MUCF föreslår att:

- MUCF får långsiktiga uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förebygga och motverka rasism mot samer.
- MUCF tilldelas riktade uppdrag om att förebygga och motverka rasism som drabbar övriga unga nationella minoriteter.

- Ungdomsförbundet Sáminuorras metod Nuoras Nurrii vidareutvecklas genom att metoden utvärderas av en lämplig extern utförare.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer¹²

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har sedan 2016 haft i uppdrag av regeringen att genomföra insatser för att främja en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer. Syftet är att skapa en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer och att motverka homo-, bi- och transfobi bland unga.

Samtliga insatser har genomförts i samverkan med skolpersonal, civilsamhället samt strategiska hbtqi-myndigheter. Under 2023 har följande aktiviteter genomförts:

- MUCF har utvecklat två nya utbildningar inom ramen för webbutbildningspaketet *Öppna skolan*. Den ena behandlar hbtqi-personers levnadsvillkor i skolan och den andra fokuserar på skolans demokratiuppdrag, hbtqi-frågor och normer. Webbutbildningspaketet består nu av totalt fyra utbildningar som riktar sig till både skolpersonal, elever och vårdnadshavare. Närmre 1 500 lärare, rektorer, elevhälsopersonal och övrig skolpersonal har nåtts av webbutbildningen.
- MUCF har inlett samarbeten med rektorsutbildningar vid Linnéuniversitetet, Umeå universitet och Karlstads universitet för att öka kunskapen om hbtqi-perspektivet i skolan. Samarbetet består av att utbilda framtida rektorer och utbildningsansvariga i frågor som rör normer, inkludering och hbtqi i skolan. Över 100 rektorer har utbildats under året, och utvärderingarna har varit mycket positiva. Samarbetena kommer att fördjupas och utvecklas under 2024.

¹² Regeringsbeslut U2016/01669, Uppdrag att genomföra insatser för att främja en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer.

- MUCF har spridit metodmaterialet *Öppna skolan* i drygt 3 000 exemplar och genomfört spridningsinsatser av broschyren *Hbtq-personers rättigheter* via samverkansorganisationer som RFSL och RFSL Ungdom. Broschyren, som nu finns på sex olika språk, vänder sig till unga hbtqi-personer som nyligen anlänt till Sverige.
- MUCF har tagit fram ny kunskap på området genom en rapport och enkätundersökningar. Rapporten, som tagits fram i samverkan med ett annat av myndighetens regeringsuppdrag,¹³ visar att levnadsvillkoren för unga hbtqi-personer är fortsatt sämre än för andra unga. Enkätundersökningarna, som syftar till att kartlägga skolpersonalens hbtqi-kunskap, organisatoriska förutsättningar samt behov av ekonomiska och personella resurser, visar på behov av en rad insatser på alla nivåer inom skolväsendet. Kunskapsinhämtningen har integrerats i både webbutbildningspaketet samt i rektorsutbildningarna.
- MUCF har genomfört flera kommunikations- och spridningsinsatser för att nå ut till fler med webbutbildningspaketet *Öppna skolan*. Kommunikationen har bland annat skett via myndighetens kanaler, utskick till samtliga rektorer i Sverige, annonsering på sociala medier, samt genom deltagande vid större konferenser och mässor.

MUCF bedömer att genomförda insatser har stärkt skolledningen och personalens förutsättningar att främja en trygg skola och att motverka homo-, bi- och transfobi bland unga. Skolpersonal och beslutsfattare som genomfört utbildningarna uppges ha fått ökad kunskap om normer, inkludering och hbtqi-perspektivet. Enligt en utvärdering beskriver 89 procent av skolpersonal att de känner sig tryggare i samtal och bättre på att bemöta unga hbtqi-personer.

Framtida behov

MUCF ser behov av ett långsiktigt spridningsarbete för att fortsätta genomföra insatser för en tryggare skolmiljö för unga hbtqi-personer. Myndigheten bedömer att finns stora brister i det systematiska likabehandlingsarbetet i skolan och att mer behöver göras för att öka kunskapen om hbtqi-frågor bland skolpersonalen.

¹³ Regeringsbeslut A2020/01666/MRB

MUCF föreslår att:

- Uppdraget *Insatser för en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer* blir en instruktionsbunden uppgift för myndigheten. Uppdraget är skalbart och går att genomföra i en omfattning motsvarande dagens nivå, men även på en mer nationellt omfattande nivå med en webbutbildning, yrkesspecifika workshoppar och stöd för beslutsfattare och strateger inom skolväsendet med en ram på 5 miljoner kronor.

Socialstyrelsen: Motverkande av rasism inom hälso- och sjukvården¹⁴

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot afrofobi, antiziganism, islamofobi, och rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Under våren 2022 fick Socialstyrelsen av regeringen i uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka förekomsten av rasism inom hälso- och sjukvården. Syftet är att främja allas lika rättigheter och möjligheter och bidra till en jämlik vård. Stödet ska riktas till personalen i hälso- och sjukvården för att stödja dem i deras bemötande av patienter och närstående. I uppdraget ingår också att presentera en analys av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas inom hälso- och sjukvården för att motverka förekomsten av rasism.

Inom ramen för uppdraget har Socialstyrelsen genomfört följande aktiviteter:

- Socialstyrelsen har genomfört behovs- och målgruppsanalyser för att få en bild av hur myndigheten bäst stödjer implementering av kunskap om åtgärder som förebygger och motverkar rasism och dess effekter inom hälso- och sjukvård. Analyserna baserades på forskning, kunskapsmaterial från andra myndigheter, dialoger och workshoppar.
- Socialstyrelsen har haft samråd och dialogmöten med representanter från olika myndigheter, regioner, kommuner, forskare, professionsföreträdare, nationella

¹⁴ Regeringsbeslut A2022/00751, A2023/01751, Uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka rasism i hälso- och sjukvården.

minoriteter och urfolk, civilsamhällsorganisationer och andra sakkunniga för att samla in synpunkter till analyserna och till materialets utformning och upplägg.

- Socialstyrelsen har utvecklat utbildningsmaterialet *Rasism och bemötande i vården*, som publicerades på myndighetens utbildningsportal i november 2023. Materialet inkluderar en webbutbildning, fördjupande dialogmaterial samt ett handledarmaterial, och vänder sig till en bredd av personal inom hälso- och sjukvården och tandvården. I materialet finns en möjlighet att planera för nästa steg genom att koppla ihop det som framkommit under de fördjupande dialogerna till ett konkret utvecklingsarbete. Utbildningsmaterialet belyser främst personalens bemötande av patienter, men det synliggör också bemötandet mellan kollegor samt patienters bemötande av personal.
- Socialstyrelsen har sammanställt svenska och nordiska studier efter 2021 om erfarenheter av rasism inom hälso- och sjukvården. Studierna beskriver bland annat patienters upplevelser och erfarenheter av negativa stereotyper, om bristande kulturell känslighet och hinder såsom begränsad tillgång till hälsoinformation och vård, samt hur det påverkar hälsan och benägenheten att söka vård.
- Socialstyrelsen har genomfört spridningsinsatser för att informera om uppdraget och det utbildningsmaterial som varit under framtagande.

Regeringen har förlängt uppdraget till mars 2025. Socialstyrelsen planerar att fortsätta sprida kunskapsstödet och följa upp hur det används i praktiken.

Framtida behov

Socialstyrelsen har analyserat vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas inom hälso- och sjukvården för att motverka förekomsten av rasism. Det framkommer att hälso- och sjukvården behöver arbeta mer strategiskt och strukturerat utifrån ett styrnings- och ledningsperspektiv med frågor rörande rasism. Det handlar om allt från strategiska styrdokument och överenskommelser på övergripande nivåer till mer handfasta handlingsplaner, rutiner och aktiviteter på mer verksamhetsnära nivå. Andra åtgärder handlar bland annat om utveckling av stödfunktioner och ett samordnat nationellt stöd.

2. Förbättrad samordning och uppföljning

Forum för levande historia: Uppdrag att stödja, samordna och följa upp arbetet med den nationella planen *Samlat grepp*

Det här avsnittet redogör för Forum för levande historias arbete med att samordna och följa upp regeringens plan *Samlat grepp*.

Statligt myndighetsnätverk mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Som del i arbetet för att stödja, samordna och följa upp arbetet med den nationella planen leder och driver Forum för levande historia det statliga myndighetsnätverket mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Nätverket erbjuder bland annat så kallade forumträffar, fortbildning och nyhetsbrev. Forumträffarna samlar återkommande statliga myndigheter och ger möjlighet att utbyta erfarenheter och få kompetensutvecklingsinsatser inom fältet rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Nätverket är öppet att ansluta sig till för alla statliga myndigheter och för statliga verksamheter som bedrivs i andra former. Under 2023 har omkring 380 myndighetsrepresentanter fördelade på drygt 100 myndigheter valt att vara anslutna till nätverket. Detta kan jämföras med 2022 års siffror som var omkring 230 myndighetsrepresentanter fördelade på omkring 80 myndigheter. Under 2024 kommer arbetet att fortsätta med att öka statsanställdas kännedom om och deltagande i nätverket. Detta kommer bland annat att ske genom annonsering och spridning via till exempel nyhetsbrev, andra nätverk och sociala medier.

Forumträffar

Fyra forumträffar genomfördes under 2023. I snitt deltog drygt 124 medarbetare från fler än 55 myndigheter per träff. Bland de som deltog var återkommande titlar projektledare, utvecklingsledare, utredare, handläggare, strateg och samordnare.

Forumträffarna har fokuserat på följande områden:

- Data om rasism och rasistiska data. Vid träffen deltog 96 medarbetare från 50 myndigheter.
- Framsteg och utvecklingsområden för arbetet mot rasism. Vid träffen deltog 82 medarbetare från omkring 30 myndigheter.
- Hur påverkar rasism och fobi demokratin? Vid träffen deltog 145 medarbetare från 60 myndigheter.
- Att motverka rasism, annan fientlighet och hatbrott på nätet. Vid träffen deltog 64 medarbetare från 30 myndigheter.

En utmaning med träffarna som har identifierats är att deltagarantalet vid digitala träffar fluktuerar under mötenas gång, vilket inte är ett lika tydligt mönster vid fysiska träffar.

Utvärderingarna visar att inslaget med omvärldsbevakning, där aktuella uppdrag och rapporter presenteras översiktligt, uppskattas av deltagarna. Det är därför ett moment som planeras att inkluderas även i kommande träffar.

Nyhetsbrev

Under 2023 har sex nyhetsbrev skickats till de som anslutit sig till det statliga myndighetsnätverket mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Under 2024 har hittills ett nyhetsbrev skickats. Under året kommer fem ytterligare nyhetsbrev att sändas till nyhetsbrevets prenumeranter. Nyhetsbrevet innehåller erbjudanden om forumträffar och utbildningar från Forum för levande historia och information om aktuella uppdrag, nyheter och rapporter på temat rasism, homo-, bi- och transfobi samt hatbrott. Nyhetsbrevet har totalt cirka 330 mottagare.¹⁵

Spridningsinsatser

Forum för levande historia har under 2023 berättat om myndighetens arbete med att samordna regeringens plan *Samlat grepp* vid flera olika möten, seminarier, föreläsningar och liknande sammanhang. Forum för levande historia har exempelvis deltagit i en särskild högnivåkonferens inom ramen för Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionen. Forum för levande historia deltog i workshoppar och modererade ett särskilt samtal om genomförandet av nationella handlingsplaner mot rasism, samt deltog i Center mot våldsbejakande extremismers myndighetsnätverk, Jämställdhetsmyndighetens särskilda

¹⁵ Siffran är från 2024-03-24.

jämställdhetsnätverk, Nätverket för europeiska koalitionen av städer mot rasism och länsstyrelsernas nätverk för mänskliga rättigheter.

Det statliga myndighetsnätverket mot rasism har löpande marknadsförts genom annonsering, spridning i kanaler som når målgruppen, exempelvis facktidningar, andra nyhetsbrev och nätverk, samt i myndighetens egna kanaler såsom i sociala medier och på webbplatsen.

På levandehistoria.se finns en sida som samlar de senaste årens redovisningar från de myndigheter som ingår i Forum för levande historias samlade årliga rapportering. På webbplatsen finns en lösenordskyddad sida där dokumentation från forumträffar och andra sammankomster för myndighetsnätverket publiceras. Under 2024 har översynen av alla sidor som ämnesmässigt handlar om rasism och hbtqi på levandehistoria.se fortsatt.

Referensgrupp

En referensgrupp bestående av civilsamhällesorganisationer har knutits till uppdraget. Till den har organisationer bjudits in som arbetar generellt mot rasism, eller mot specifika former av rasism samt organisationer som arbetar mot homo-, bi- och transfobi.

Det primära syftet med gruppen är att Forum för levande historia kontinuerligt ska få återkoppling på genomförandet av uppdraget och att organisationer som ingår i referensgruppen får förutsättningar för att skriva en parallellrapport eller en skuggrappor på vår årliga uppföljningsrapport. Det sekundära syftet är att skapa en plattform för idéer och utbyte mellan olika organisationer.

Under maj 2024 planerar Forum för levande historia att genomföra en träff för referensgruppen då den ska få lämna återkoppling på denna redovisning. De kommer också att få en uppdatering om myndighetens olika regeringsuppdrag på temat rasism och hbtqi-fobi. Gruppens medskick på redovisningen sammanställs i en egen bilaga som skickas till Regeringskansliet.

Resultat

Utifrån dialog med berörda myndigheter och utvärderingar från deltagare i forumträffar bedömer Forum för levande historia att arbetet med samordnings- och uppföljningsuppdraget har utvecklats och uppnått tydliga resultat.

Ett exempel är att myndighetsnätverket har vuxit och att målgruppsanpassningen har stärkts inom ramen för både samordningen och uppföljningen.

Ett annat exempel på att arbetet har utvecklats är att samordningsarbete har kunnat kombineras med en fördjupning i metodfrågor utifrån det särskilda uppdrag som

myndigheten har att utveckla och sprida metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten. Det har bland annat lett till att innehållet i nätverksträffar under året har fokuserat på metodologiska aspekter av arbete mot rasism. Forum för levande historia bedömer att detta i sin tur har bidragit till att deltagarna har fått en bättre förmåga att integrera arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i sitt arbete.

3. Civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog

I regeringens plan *Samlat grepp* uttrycks att organisationer i det civila samhället är centrala aktörer i arbetet mot rasism. Regeringen anser att det är mycket viktigt att det förs kontinuerliga dialoger, i form av till exempel samråd eller så kallade sakråd, mellan regeringen och det civila samhällets organisationer i dessa frågor. Tidigare givna bidrag till det civila samhällets organisationer inom detta område visar på goda resultat och effekter, menar regeringen. Regeringen anser att det finns behov av stöd till projekt som det civila samhällets organisationer driver mot rasism och liknande former av fientlighet.

Inom detta strategiska område redovisas Myndigheten för stöd till trossamfunds uppdrag.

Myndigheten för stöd till trossamfund: Regeringsuppdraget att stärka trossamfundens säkerhet¹⁶

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

År 2023 fick Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) i uppdrag av regeringen att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet och öka kunskapen om deras säkerhetssituation och utsatthet för olika former av rasism och hatbrott. I uppdraget ingår att ta fram en rapport om trossamfundens säkerhetssituation, samt att genomföra kunskapshöjande insatser på regional nivå riktade till trossamfund, kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter. Arbetet ska utföras på ett sådant sätt att det stärker relationerna mellan församlingar, organisationer, kommuner, länsstyrelser och andra berörda myndigheter.

Under 2023 har SST genomfört följande aktiviteter:

- SST har ingått avtal med oberoende forskare på Marie Cederschiölds högskola för att bedriva forskning som ska ligga till grund för rapporten om olika trossamfunds säkerhetssituation. Forskarna har efter avstämning med SST tagit fram en forskningsplan och projektet har godkänts av Etikprövningsmyndigheten.

¹⁶ Regeringsbeslut A2023/00983, Uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet.

Under 2023 har forskarna bland annat inventerat BRÅ-data och utformat en enkät till trossamfund. Under våren 2024 kommer de att samla in och analysera enkätdata genomföras, följt av fokusgruppsintervjuer och rapportframställning under hösten.

- SST har genomfört tre kunskapshöjande insatser på regional och lokal nivå. Tillsammans med Polismyndigheten, Länsstyrelsen i Västernorrland och Svenska kyrkan arrangerade SST en regional konferens i Härnösand för trossamfund. Tillsammans med Equmeniakyrkan utförde SST ett säkerhetshöjande kunskapslyft inom Equmeniakyrkans organisation, både under en nätverksträff för församlingar i mångfaldsmiljöer och under en digital träff för församlingsledare i Stockholmsregionen. Cirka 50 deltagare deltog på konferensen och cirka 25 under nätverksträffarna.

Myndigheten ser att behoven av kunskapshöjande åtgärder är stora i riket och på lokal nivå. Under 2024 kommer SST genomföra ytterligare två regionala konferenser, då i region Kalmar län och region Jämtland Härjedalen. Uppdraget sträcker sig över flera år och flera av aktiviteterna är pågående, därför uppger SST att det är svårt att bedöma effekterna av uppdraget i nuläget. SST bedömer dock att åtgärderna i dagsläget svarar mot regeringens intentioner bakom uppdraget.

Framtida behov

SST planerar att redovisa förslag på ytterligare insatser i samband med uppdragets slutredovisning.

4. Ett förstärkt förebyggande arbete på nätet

I regeringens plan *Samlat grepp* står att budskap som ger uttryck för rasism, liknande former av fientlighet och extremism och som tidigare endast fördes fram i extrema sammanhang nu dagligen sprids i kommentarsfält och sociala medier och därmed får genomslag i högre grad än tidigare. Med ökad tillgång till och användning av internet blir det viktigare att höja medie- och informationskunnigheten. Regeringen anser också att det finns behov av att förbättra skyddet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott på internet.

Inga myndigheter redovisar arbete relaterat till detta strategiska område i denna rapportering.

5. Ett mer aktivt rättsväsende

I regeringens plan *Samlat grepp* beskrivs att undersökningar visar att många som utsätts för hatbrott har ett lågt förtroende för polisen och dess förmåga att utreda och lagföra hatbrott, vilket kan påverka anmälningsbenägenheten. I planen beskriver regeringen också behovet av att ta fram en enhetlig rutin för handläggning av hatbrott hos Åklagarmyndigheten. Vidare uttrycker de att det är centralt att den kunskap som produceras om hatbrott är användbar och utgör ett bra underlag för att relevanta insatser ska kunna genomföras.

Inom detta strategiska område redovisas Brottsoffermyndighetens och Polismyndighetens arbete.

Brottsoffermyndigheten: Information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv¹⁷

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot islamofobi.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Under 2022 gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att ta fram information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv. I uppdraget ingick att ta fram material om utsattas rättigheter, hur en polisanmälan går till, vad som händer efter en polisanmälan och om ersättning som en brottsutsatt person kan ha rätt till. Materialet skulle riktas till både utsatta personer och yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhället som möter utsatta personer.

Uppdraget har genomförts i samråd med flera myndigheter och ideella organisationer. Inom ramen för uppdraget har Brottsoffermyndigheten genomfört följande aktiviteter:

- Brottsoffermyndigheten har tagit fram en broschyr med information om islamofobiska hatbrott, vilka rättigheter utsatta har, hur en polisanmälan går till, om det stöd och den hjälp som finns att få, och om ersättning som en brottsutsatt person kan ha rätt till. Broschyren är främst riktad till personer som riskerar eller

¹⁷ Regeringsbeslut JU2022/02217, Uppdrag att ta fram information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv.

har utsatts för hatbrott. Den har översatts till tio olika språk och finns att ladda ner och beställa på myndighetens webbplats.

- Brottsoffermyndigheten har anordnat en webbsänd temadag om islamofobiska hatbrott för yrkesverksamma som möter utsatta personer för att sprida information. Cirka 150 personer deltog, och utvärderingen av temadagen fick mycket positiva omdömen. Temadagen spelades in och myndigheten planerar att reprisera den vid minst två tillfällen.
- Brottsoffermyndigheten har uppdaterat sin webbplats med information om islamofobiska hatbrott samt en intervjufilm om polisens arbete med denna brottstyp.
- Brottsoffermyndigheten har genomfört spridningsinsatser om uppdraget i e-postutskick till samtliga kommuner, via myndighetens webbplats, i olika nätverk och samråd samt i nyhetsbrev och via den sociala plattformen LinkedIn. Framöver planerar myndigheten att fortsätta sprida information genom annonsering i digitala medier som når utsatta personer och yrkesverksamma.

Brottsoffermyndigheten bedömer att det är för tidigt att dra slutsatser om insatsernas effekter, men hoppas att insatserna på sikt kommer att bidra till att fler utsatta polisanmäler händelser som kan utgöra hatbrott. Myndigheten hoppas också ha ökat kunskapen om islamofobiska hatbrott bland både utsatta personer och yrkesverksamma inom myndigheter och civilsamhälle.

Framtida behov

En målsättning med uppdraget var att få fler att polisanmäla händelser som kan utgöra hatbrott. Flera andra myndigheter har uppdrag med liknande målsättningar i regeringens plan *Samlat grepp* samt i regeringens åtgärdsprogram mot islamofobi. Mot denna bakgrund föreslår Brottsoffermyndigheten en samlad uppföljning av de insatser som nu genomförs för att utvärdera deras påverkan på samhällets förmåga att hantera hatbrott.

Framöver ser myndigheten behov av att ges förutsättningar att uppdatera och utveckla det framtagna materialet. För att myndigheten ska kunna tillgodose alla brottsoffers behov av stöd och information är det angeläget att materialet kompletteras med ytterligare målgrupper. Myndigheten behöver tillhandahålla information till grupper som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med andra motiv än just islamofobi. På samma sätt ser myndigheten behov av fortsatta utbildningsinsatser för yrkesverksamma som möter dessa målgrupper.

Polismyndigheten: Hatbrott och andra brott som hotar demokratin¹⁸

Detta uppdrag ingår i regeringens åtgärdsprogram mot afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, och rasism mot samer.

Aktiviteter, resultat och måluppfyllelse

Under 2021 fick Polismyndigheten i uppdrag av regeringen att fortsätta att utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. I uppdraget ingår att genomföra kompetenshöjande insatser inom myndigheten, att redovisa resultat av arbetet för att stärka den brottsutredande förmågan och uppkvarningen av dessa brott. Det ingår också att beskriva arbetet mot it-relaterade hatbrott och andra brott som hotar demokratin, att beskriva åtgärder för att främja samverkan med andra myndigheter och organisationer, samt att beskriva hur en strukturerad dialog säkerställs med grupper som utsätts för denna typ av brott.

Inom ramen för uppdraget har Polismyndigheten bland annat genomfört följande aktiviteter:

- Polismyndigheten har reviderat utbildningen för operatörer vid polisens kontaktcenter för att förbättra förmågan att identifiera dessa typer av brott i anmälningsskedet. Detta görs för att försöka lösa problemet med att ett stort antal hatbrottsärenden felmarkeras vid anmälan. Drygt 370 personer deltog i utbildningen under 2023. Framöver planerar myndigheten att införa utbildningsinsatser för förundersökningsledare som granskar de upprättade anmälningarna för att förbättra möjligheterna att tidigt identifiera dessa brott och göra bättre bedömningar av ärendena.
- En del av utmaningarna med uppkvarningen av dessa brott beror på att brottskoder saknas för dessa motivbrott. Polismyndigheten har en pågående dialog med Åklagarmyndigheten för att hantera denna utmaning och se om förbättring kan ske inom det befintliga systemet.
- Polismyndigheten har genomfört flera kompetenshöjande insatser både individuellt och tillsammans med andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå för att höja förmågan att bekämpa dessa brott. Exempel på sådana insatser är att myndigheten integrerat demokratihotande brottslighet i befintliga utredningar, utvecklat nya utbildningsmoduler med specifikt fokus på att utreda rekvisit kopplade till straffskärpningsregler kopplade till demokratihotande brottslighet samt genomfört

¹⁸ Regeringsbeslut JU2021/03101, Uppdrag att fortsatt utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin.

webbinarier, konferenser, seminarier och föreläsningar. Polismyndigheten uppger att insatserna resulterat i ökad kunskap inom området, vilket bidrar till ökade möjligheter att identifiera, förebygga och utreda dessa brott. Myndigheten håller även på att utveckla ett nytt utbildningskoncept för grundläggande brottsutredning, Brottsutredarprogrammet, som ska lanseras under 2024.

- Polismyndigheten har tillsammans med myndighetens it-specialister har kunskapshöjande insatser om it-relaterade hatbrott och andra brott som hotar demokratin genomförts i form av utbildningar och operativa åtgärder. Ett projekt om nätpatrullering har pågått sedan 2022 för att öka den digitala närvaron för brottsbekämpning. Därutöver arbetar myndigheten med att öka samverkan med andra aktörer. Resultatet av insatserna uppges vara ökad kunskap i den utredande verksamheten och stärkt förmåga att utreda den digitala dimensionen av demokratihotande brottslighet. För att ytterligare förbättra den brottsutredande förmågan inom området planerar myndigheten att utveckla ett metodstöd under 2024–2025, vilket kommer att behandla utredningsarbetet av dessa brott både i den fysiska och digitala miljön.
- Polismyndigheten har bedrivit strukturell samverkan på nationell nivå med flera myndigheter och organisationer gällande hat, hot och våld. Exempel på samverkanspartner är Åklagarmyndigheten, Forum för levande historia, Länsstyrelsen i Stockholm, Centrum mot våldsbejakande extremism, högskolor och universitet, nationella nyhetsredaktioner, fackförbund, RFSL och Forumet ideell arena.
- Polismyndigheten har samverkat med flera myndigheter och organisationer på regional och lokal nivå för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Samverkanspartner inkluderar Myndigheten för stöd till trossamfund, olika trossamfund, kommuners socialtjänster, RFSL, samt Samernas Riksförbund och samebyar.
- Polismyndigheten har arbetat med att etablera en strukturerad dialog med grupper som utsätts för hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Flera initiativ pågår för att stärka förtroendet för Polismyndigheten bland dessa grupper, eftersom det finns en stor diskrepans mellan den självrapporterade utsattheten bland vissa grupper och de ärenden som anmäls. Kommun- och områdespolis har spelat en viktig roll i att etablera systematisk samverkan och strukturerad dialog med utsatta grupper. I polisregion Väst har ett råd etablerats (kallat Polisens råd), som fungerar som en plattform för utbyte av perspektiv och kunskap inom hatbrottsområdet mellan utsatta grupper och polisen. Ett annat exempel finns i polisregion Nord, där en dialog har etablerats med samer för att öka anmälningsbenägenheten av hatbrott och förbättra förtroendet för polisen. Tillsammans med stiftelsen Galltjje har polisregionen genomfört utbildningar, digitala föreläsningar, en utställning och ett seminarium för all personal inom polisområdet för att öka kunskapen om samisk kultur, historia, samhällsfrågor, rasism och rennäring.

Framtida behov

Polismyndigheten bedömer att det fortsatt finns ett behov av att arbeta med dessa frågor och planerar att fortsätta med liknande insatser på lång sikt. Till exempel behövs fortsatt kompetenshöjande insatser för att hantera it-relaterade hatbrott och andra brott som hotar demokratin, riktade till en bredare målgrupp, särskilt utredare och förundersökningsledare.

6. Samlad bedömning av arbetet under 2023 och utvecklingsområden för statens fortsatta arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Samlad bedömning av arbetet under 2023

Utifrån sammanställningen av 2023 års rapportering är Forum för levande historias bedömning att alla berörda myndigheter har stärkt sitt arbete i relation till den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Alla myndigheter ger exempel på konkreta insatser och vissa redogör för arbete som innebär att tydliga steg har tagits vad gäller så väl ökat genomslag som stärkt kunskapsgenerering.

I uppdraget kopplat till den nationella handlingsplanen har Forum för levande historia även kunnat notera utveckling på regional och lokal nivå där ett flertal kommuner och regioner har utvecklat sitt arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. En del av dem har gjort detta genom att ta fram särskilda planer och strategier som integrerar arbetet mot rasism i kärnverksamheten. Redovisningarna som Forum för levande historia har tagit vittnar inte riktigt om en motsvarande trend av integrering på den statliga nivån men det finns, som nämnt, en tydlig – och stärkt – prioritering av riktade och, därmed också verksamhetsnära, insatser.

Utvecklingsområden som Forum för levande historia har identifierat

I tidigare redovisningar har Forum för levande historia pekat på utvecklingsområden som myndigheten har identifierat genom arbetet med att samordna och följa upp regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, *Samlad grepp*. Flera av dessa utvecklingsområden kvarstår och listas nedan, tillsammans med ett antal nya förslag införregeringskansliets fortsatt arbete med att ta fram en ny handlingsplan mot rasism och hatbrott (nedan kallad planen mot rasism).

1. Utveckla ett särskilt, övergripande mål för det långsiktiga arbetet

Förslag: Utveckla det övergripande målet för vad arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott ska leda fram till.

Målet i den nationella planen från 2016 är: *Ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige*. Det innebär att målet beskriver hur arbetet ska vara, men inte vad det syftar till. Forum för levande historia bedömer att ett särskilt, långsiktigt, mål med en tydligare formulerad riktning för arbetet på nationell nivå skulle få betydelse för myndigheternas arbete och samverkan. En annan bedömning är att ett tydligare formulerat mål för arbetet mot rasism på nationell nivå även skulle gagna den regionala och lokala nivån och i slutändan den enskilda individen.

En jämförelse kan vara regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det övergripande målet för den strategin är lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. En annan jämförelse kan vara målet för jämställdhetspolitiken som är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. I båda dessa fall beskriver målen ett för samhället önskat läge. På motsvarande sätt skulle ett mål för arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott kunna peka ut ett önskat läge för samhället och samhällsområden där utvecklingen behöver förändras.

Om regeringen bedömer att detta förtydligande lämpligast görs i form av mål, menar Forum för levande historia att detta eller dessa bör baseras på en gedigen problemanalys. I analyskedet kan det vara lämpligt att förankra arbetet hos berörda myndigheter, civilsamhällesorganisationer och i akademien.

2. Fokusera på delområden med ytterligare behov

Förslag: Förtydliga det fortsatta arbetet i form av delmål baserade på behov och nulägesanalyser.

För att skapa förutsättningar för ett mer effektivt och sammanhållet arbete bör det fortsatta arbetet fokusera på delområden där det finns ytterligare behov av att genomföra insatser mot rasism.

Uppställandet av denna typ av mål och delmål skulle, enligt vår mening, kunna bidra till att flytta fokus från genomförandet av enskilda aktiviteter till i vilken mån en insats faktiskt får någon positiv effekt. Valet av områden som är av särskild betydelse bör bland annat vägledas av de utlåtanden som framförts av de internationella organ som gör återkommande granskningar av hur Sverige och andra länder lever upp till sina förpliktelser. Områden som FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering pekar på i sin senaste rapport om Sverige inbegriper arbetsmarknad/ekonomi, bostadsmarknad, rättsväsende/hatbrott/diskriminering, utbildning och hälsa.

En parallell kan dras till jämställdhetsområdet där delområden har identifierats och försetts med följande mål: En jämn fördelning av makt och inflytande, Ekonomisk jämställdhet, Jämställd utbildning, Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, Jämställd hälsa och att Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Oavsett område bör arbetet, idealiskt sett, ta sin utgångspunkt i en gedigen nulägesanalys ("baseline") av situationen på respektive område.

3. Utse strategiska myndigheter

Förslag: Utse ett antal strategiska myndigheter med särskilt ansvar för arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Forum för levande historia bedömer att regeringen bör utse strategiska myndigheter med ett särskilt ansvar inom specifika områden för att ge den nationella planen ökad tyngd och långsiktighet i genomförandet. Detta kan bidra till ökad samordning och effektivitet i genomförandet av åtgärder inom ramen för den nationella planen och synliggöra arbetet i myndighetens verksamhet. Utpekande av ansvariga myndigheter bör utgå från fokusområden där deras verksamhet anses ha störst betydelse för måluppfyllelsen. Detta ska dock inte uppfattas som att respektive myndighet ansvarar för alla frågor som samlas under ett fokusområde eller att deras roll som strategisk myndighet är begränsad till ett specifikt fokusområde. Detta får inte heller uppfattas som att andra myndigheter inte berörs av statens arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

Forum för levande historia har tidigare påtalat att myndigheternas uppgifter och roller i förhållande till planen bör anges mer långsiktigt för att underlätta arbetet med den nationella planen. Ett exempel på ett framgångsrikt arbete är hbtqi-strategin, där regeringen har utsett elva strategiska myndigheter med ansvar för att främja hbtqi-perspektivet i sina verksamheter samt gentemot olika målgrupper såsom medborgare, företag, kommuner och regioner. Dessa myndigheter har tydligt angivna uppdrag som hbtqi-strategiska myndigheter i sina regleringsbrev. Där anges också krav på återrapportering av de specifika uppdragen de tilldelats. Inom funktionshinderspolitiken har regeringen utsett nio sektorsmyndigheter som ska samordna, stödja och driva på förändringar inom sina respektive sektorer.

4. Permanenta samordnings- och uppföljningsarbetet

Förslag: Ge Forum för levande historia ett permanent uppdrag att samordna, stödja och följa upp den nationella planen mot rasism, liknande former av fientligheter och hatbrott.

I sin utvärdering av arbetet med den nationella planen 2023 slår Statskontoret fast att Forum för levande historia sköter sitt samordnings- och uppföljningsuppdrag väl och

rekommenderar att myndigheten får fortsätta med uppdraget på permanent basis, som en uppgift inskriven i instruktion. (Detta föreslogs även av Utredningen om Forum för levande historias framtida inriktning, Ku2022/00436). Regeringen har därefter i budgetpropositionen för 2024 uttalat att Forum för levande historia även framgent bör spela en central roll i arbetet.

Forum för levande historia välkomnar dessa utlåtanden eftersom vi bedömer att det även fortsatt och långsiktigt kommer att finnas ett behov av att samordna, stödja och följa upp statens insatser på området. Ett permanentat uppdrag skulle dessutom ge möjlighet att kontinuerligt utveckla samordningen och stödet till berörda myndigheter och även utveckla uppföljningen.

5. Utveckla ett nytt uppföljningssystem

Förslag: Ge Forum för levande historia i uppdrag att stödja och samordna utvecklingen av ett uppföljningssystem för arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

I sin analys av den nationella planen bedömer Statskontoret uppföljning som ett utvecklingsområde.¹⁹

Forum för levande historia skulle gärna stödja och samordna utvecklingen av ett uppföljningssystem i samband med att förnyad styrning införs. Syftet skulle vara att förbättra kunskapen, och följa upp arbetet i relation till det eller de mål som styrningen anger. Vid genomförandet av uppdraget skulle Forum för levande historia samarbeta med myndigheter som är särskilt berörda av den nya styrningen samt inhämta synpunkter från andra relevanta myndigheter och aktörer.

6. Uppmuntra samarbete mellan olika nivåer i den offentliga sektorn

Förslag: Uppmuntra utbyte och samarbete mellan nationell, regional och kommunal nivå.

Arbetet med att motverka rasism, fientlighet och hatbrott berör många offentliga verksamheter och huvudmän på olika nivåer i samhället och bedrivs inom ett flertal politikområden. I den nationella planen mot rasism påpekas att det är angeläget att arbetet präglas av samsyn och samordning i förhållandet mellan samhällsområden och nivåer. Forum för levande historias erfarenheter visar att det även är viktigt att myndigheter

¹⁹ https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2023/2023_12---utskriftsversion.pdf

samordnar sitt arbete för att skapa mervärde och för att undvika överlappningar och dubbelarbete i likartade frågor.

Vidare pekar Statskontorets analys på att kommuners insatser på området har en central roll i arbetet med att motverka rasism, likande former av fientlighet och hatbrott. Detta har även noterats av Forum för levande historia. Under 2023 har flera samtal med kommuner som har tagit fram styrdokument på området genomförts. Även om det handlar om en handfull kommuner går det att se en utveckling i riktning mot att fler kommuner lyfter fram arbetet mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i styrdokument och planer. Ett exempel är Göteborg stad som har inrättat en egen plan mot rasism, som delvis utgår från den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.²⁰ Det finns även ett flertal kommuner som har ett pågående arbete där arbetet mot rasism, fientlighet och hatbrott ingår. Ett exempel på det är Helsingborgs stad där arbetets inriktning formuleras i en likabehandlingsplan.²¹

För att stödja denna utveckling finns anledning att uppmuntra, och utveckla, samarbete mellan aktörer på både nationell, regional och kommunal nivå. I detta sammanhang kan länsstyrelserna spela en viktig roll. Länsstyrelsernas samordningsansvar för statlig verksamhet på regional nivå kan bidra till stöd och utveckling på den kommunala och regionala nivån genom ett särskilt uppdrag inom ramen för planen mot rasism. För närvarande har länsstyrelserna liknande roller när det gäller att stödja kommuner och regioner inom olika områden, såsom barnrätt, integration och mänskliga rättigheter. Länsstyrelserna har även under många år upparbetat kompetens och erfarenhet i det förordningsstyrda arbetet med mänskliga rättigheter.²²

Genom att använda sig av länsstyrelsernas kapacitet och förmåga kan regeringen dra nytta av den kompetens som redan finns på länsstyrelserna. Ett utvidgat arbete från länsstyrelsernas sida skulle också ge möjlighet till samarbeten mellan alla nivåer genom att länsstyrelser skulle kunna fungera som plattform för utbyte mellan kommuner och myndigheter på nationell nivå. Detta skulle i sin tur öka möjligheterna för Forum för levande historia att nå ut i hela landet med både kunskaps- och metodstöd.

²⁰ https://goteborg.se/wps/wcm/connect/6a76c433-1a54-47f5-a027-8a7f1d8756f6/Popul%C3%A4rversion+Plan+mot+rasism+SV+WEBB_folder.pdf?MOD=AJPERES

²¹ <https://helsingborg.se/nyheter/staden-arbetar-mot-diskriminering-med-en-plan-for-lika-mojligheter/>

²² https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2022/2022_13---utskriftsversion.pdf (sid 8)

7. Fortsätt utveckla arbetet med fortbildning

Förslag: Ge Forum för levande historia ett permanent och samlat uppdrag att erbjuda fortbildning, kunskapshöjande insatser och metod- och processtöd om olika former av rasism till skolans personal och andra offentliganställda.

Forum för levande historia bedriver sedan många år ett omfattande arbete med fortbildningar och andra typer av kunskapshöjande insatser om olika former av rasism. De främsta målgrupperna för insatserna är skolpersonal och andra offentliganställda, främst i myndigheter och kommuner.

I utvärderingarna av insatserna och i dialogen med målgrupperna möts man av positiv återkoppling samt önskemål om att, utöver sakkunskap, även få metodstöd i form av ett praktiskt och verksamhetsnära stöd i hur arbetet mot olika former av rasism kan bedrivas. Forum för levande historia försöker så långt möjligt tillmötesgå deras behov, men skulle ha större möjlighet att göra det om vi, vid sidan om ovan nämnda samordnings- och uppföljningsuppdrag, hade ett permanent och samlat uppdrag att stödja skolpersonal och andra offentliganställda med både utbildning, metodstöd och andra kunskapshöjande insatser. Ett permanentat uppdrag skulle kunna underlätta för Forum för levande historia att varje år erbjuda både metodstöd och ett stabilt, men samtidigt flexibelt och behovsanpassat, utbud av fortbildningar och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism. Ett sådant arbetssätt skulle också underlätta för målgruppen att planera deltagande i insatserna tack vare ökad förutsägbarhet. Sammantaget bedöms arbetet kunna bli såväl mer verksamhetsanpassat, systematiskt och långsiktigt stödjande.

Utvecklingsområden som andra aktörer har identifierat

Statskontoret har under 2023 redovisat regeringens uppdrag att följa upp och analysera den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott (A2002/01003).

FN:s kommitté för den Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) lämnade i februari 2024, sin rapport om hur Sverige uppfyller sina folkrättsliga förpliktelser.²³ Under 2023 lämnade även Europarådets rådgivande expertkommitté för ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter

23

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FSWE%2FCO%2F7&Lang=en

rekommendationer. Kommittén anser att lagstiftning och strategier för att bekämpa rasism, hatretorik och hatbrott i Sverige inte alltid varit effektiva, och att *det långvariga toleranta klimat som har rått* i Sverige försämrats, i synnerhet gentemot invandrare.²⁴

Under 2023 presenterade EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) en undersökning med fokus på livet för européer med afrikanskt ursprung. Rapporten spänner över tolv europeiska länder, inklusive Sverige, med fördjupningar i olika aspekter av livet, såsom socioekonomisk status och levnadsvillkor. En av slutsatserna är att Sverige har en av de lägsta andelarna personer med afrikanskt ursprung i arbete, med endast 65 procent sysselsatta.

Under 2023 genomförde FRA en empirisk studie kring näthat i sociala medieinlägg, *Online content, moderation current challenges in detecting hate speech*. Studien tittade specifikt på näthat riktat mot kvinnor, personer av afrikansk härkomst, judar och romer för att utforska gränserna för innehållsmässig moderation online och omfattningen av hatretorik mot dessa grupper. Studien utgick från fyra EU-medlemsstater; Bulgarien, Tyskland, Italien och Sverige. Ett område där Sverige stack ut i studien, var antalet hatiska online inlägg riktade mot kvinnor i Sverige, jämfört med de tre andra medlemsstaterna som omfattades.²⁵

European network against racism (ENAR) gör en egen utvärdering, en så kallad skuggrapport, av EU-medlemsländernas planer. ENAR är ett europeiskt nätverk bestående av omkring 150 ideella organisationer som arbetar för ”racial equality” i Europa. Under 2023 genomförde ENAR en komparativ utvärdering av nationella handlingsplaner mot rasism (NAPAR). Sverige ingick i utvärderingen som ett av sex länder och fick totalt 16 av 20 poäng. I den landspecifika skuggrapporten understryker ENAR att Sveriges plan mot rasism behöver tydligare adressera den strukturella rasismen med ett sammanhållet intersektionellt perspektiv.

²⁴ <https://rm.coe.int/5th-op-sweden-en/1680ae851a>

²⁵ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-online-content-moderation_en.pdf

Bilagor

1. Myndigheternas redovisningar
 - a. Barnombudsmannen
 - b. Brottsoffermyndigheten
 - c. Diskrimineringsombudsmannen
 - d. Forum för levande historia
 - e. Myndigheten för stöd till trossamfund
 - f. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
 - g. Polismyndigheten
 - h. Socialstyrelsen

Redovisningarna är publicerade på <https://www.levandehistoria.se/om-oss/var-verksamhet/myndigheters-arbete-mot-rasism-hbtqi-fobi-och-hatbrott> under rubriken Myndigheters uppdrag och redovisningar – och under respektive myndighets namn.

2. Mall för myndigheters redovisningar. (Lämnas på begäran).

Referenslista

Rapporter

Council of Europe. (2024). *Advisory Committee on the framework convention for the protection of national minorities: Fifth opinion on Sweden*. <https://rm.coe.int/5th-op-sweden-en/1680ae851a>

European Union Agency for Fundamental Rights. (2023). *Fundamental rights report – 2023*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-fundamental-rights-report-2023-opinions_en.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights. (2023). *Online content moderation – current challenges in detecting hate speech*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-online-content-moderation_en.pdf

Statskontoret. (2023). *Ett samlat grepp: Analys av den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. 2023:12. https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2023/2023_12---utskriftsversion.pdf

Statskontoret. (2022). *Uppföljning av vissa insatser inom området mänskliga rättigheter*. 2022:13. https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2022/2022_13---utskriftsversion.pdf

Göteborgs stad. (2021). *Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023*. https://goteborg.se/wps/wcm/connect/6a76c433-1a54-47f5-a027-8a7f1d8756f6/Popul%C3%A4rversion+Plan+mot+rasism+SV+WEBB_folder.pdf?MOD=AJPERES

Regeringsbeslut

Regeringsbeslut A2022/00642, *Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om rasism riktat till barn och unga*.

Regeringsbeslut A2022/00751, A2023/01751, *Uppdrag att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att förebygga och motverka rasism i hälso- och sjukvården*.

Regeringsbeslut A2022/00844, *Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser om olika former av rasism*.

Regeringsbeslut A2022/00845, *Uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser mot antisemitism.*

Regeringsbeslut A2023/00855, *Uppdrag att genomföra riktad dialog och särskilda utbildningsinsatser om diskriminering.*

Regeringsbeslut A2023/00983, *Uppdrag att genomföra insatser för att stärka trossamfunds säkerhet.*

Regeringsbeslut JU2021/03101, *Uppdrag att fortsatt utveckla och förbättra arbetet för att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin.*

Regeringsbeslut JU2022/02217, *Uppdrag att ta fram information till de som riskerar att utsättas eller har utsatts för hatbrott med islamofobiska motiv.*

Regeringsbeslut KU2022/00923, *Uppdrag att kartlägga kunskapen om antiziganism i grundskolan och gymnasiet.*

Regeringsbeslut KU2022/01123, *Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka rasism mot samer.*

Regeringsbeslut KU2022/01123, *Uppdrag att genomföra insatser som ska förebygga och motverka antiziganism.*

Regeringsbeslut Ku2023/00381, *Uppdrag inom den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.*

Regeringsbeslut U2016/01669, *Uppdrag att genomföra insatser för att främja en öppen och inkluderande miljö i skolan för unga hbtqi-personer.*

Webbsidor

Helsingborg. (2022). *Staden arbetar mot diskriminering med en plan för lika möjligheter.*
<https://helsingborg.se/nyheter/staden-arbetar-mot-diskriminering-med-en-plan-for-lika-mojligheter/>

United Nations. (2024). *E/C.12/SWE/CO/7*
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FSWE%2FCO%2F7&Lang=en